

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ БАРАЉАНИН

ИЗЛАЗИ:

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 2 круне; за Србију 2¹/₂ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

НАША ХРАНА

(по Г. Дамсу).

1. Цео наш живот јесу сами хемиски процеси, који се непрестано збивају у нашем телу. Већ са првим дахом почињу хемиски процеси у нама, а то су појави, кад се једна материја мења у другу. Дисање код људи и животиња је право горење само без пламена па као што се ватра гаси, кад нема довољно ваздуха са кисеоником у њему, тако се гаси и живот наш, ако немамо доста кисеоника за дисање

Наше тело је као каква парна машина, коју вечито ложити мораш, ако си рад, да ти ради. Сваки рад, био телесни или душевни, троши нас и животне наше енергије брзо би нестало, кад се не би са-старали за обнављање утрошене снаге: јести и пити морамо. Храна се у нама разлаже те потребно употребимо за накнаду утрошенога и за загревање.

Човек мора и топлоте издавати из себе но горење дисањем ствара у њему непрестано онолико топлоте, да наша машина радити може а то је 37⁰ целзијевих.

Макар ништа и не радили и ништа не мислили, ипак дисати морамо, стомак радити мора, крв кружити мора па и расти морамо а то нас троши. Ако већ и не растемо више, опет има прилика, кад се тро-

шимо: у болести, кад се посечемо, кад кост сломијемо; човеку нокти свагда расту; коса тако исто и све то иште да се занови оно, што се потроши. Занавља се храном.

2. Храна је по саставу своје различита но скупљена је у пет група: у храну, у којој има беланчевине или у храну са душиком, за тим у масти, па у храну са штирком и шећером, на послетку у воду и у минералну храну.

Беланчевина нам треба највише. У њима је свагда душика а праве се у биљном царству те тек кад животиње поједу биљке, прелазе ове беланчевине и у животињско и у људско тело. У животињском телу постају од њих поново беланчевине само друге врсте и ове или накнађују оно, што смо ма којим путем потрошили или нам помажу да расти можемо.

Три су врсте беланчевина у животињском телу и зову се албумин, фибрин и казеин. У млеку, јајима и у месу сваке животиње има доста ових беланчевина а особито у беланцету, те је отуд и име узето.

3. Мало је хране, која се какогод не мења па је онда тек једемо: тако је јаје, млеко и воће, све друго или се пече или

кува, ил пржи, да јести можемо и да куса има.

Не смемо ни помислити овде на то, да учимо домаћице како се кува и пече; знају оне то већ од својих старијих. Једно ћемо само рећи и то баш оно, зашто се мора кувати, пећи, пржити.

Свака храна је састављена из силних ситних ћелица, које су тврде те их тако не можемо употребити; кад се пак храна приуготови грејањем, ћелице попуцају и одмекну па их онда смемо јести, јер их сада стомак може варити и сварити.

Већ по природи најлакше се вари млеко, зато и јесте оно прва наша храна. У млеку је свега, што нама треба; беланчевине, масти, шећера, воде и неорганичних материја.

На млеку можемо сваки дан опажати разне хемиске појаве:

Нека стоји млеко неокухано неко време а особито у топломе, оно ће се прогрушати и ускиснути; то ће бити и онда, ако се успе у њега какве киселине: старице лако киселе хлебом ил сириштем; међутим, ако се окуха, не иде овај процес тако брзо.

Млеко кисне зато, што ври шећер у њему под утицајем једне гљивице, која се већ у ваздуху налази.

Кад се млеко прогруша ил кад ускисне, одели се од сурутке за себе једна врста беланчевине као бела маса и то је казеин. Стоји ли млеко дуже време, јавља се озго по њему и маст у скорупу. Кад се скоруп добро у ступи истуче, масне куглице попуцају и маст из њих се развије и отврдне: имамо масло.

4. Занимљиве хемиске процесе можемо пратити и на јајету: оком видимо у њему два састојка и то беланце и жуманце ал хемија каже, да је у њему поред беланчевине албумина и масти и сумпорног водоника и разних још тела. Маст познамо по томе, што се скуваним жуманцетом омасти хартија а сумпорни водоник се осећа по непријатном мирису куванага или по сувише непријатном мирису у поквареног јајета или се позна по томе, што сребрна кашика поцрни кад се њоме ровито јаје једе. Кад се јаје греје, брзо отврдне.

5. Као што је у јајету много душица, тако је и у меду и то у крви и у месним кончићима; крв се усири одмах чим изађе из животињског тела.

Што год брже и јаче загревамо месо, кад га кувамо ил печемо, беланчевина по његовој површини боље тврдне те се нахвата као кора нека, која не да да излази остала храна из меса. Домаћица и кухарица знају то. Кува ли се пак месо споро, излази беланчевина из њега те плива прво по води у сивим мехурићима а за тим се нахвата на лонац и остане у четки, кад се чорба оцеди, стога чорба мора слабије хранити но што се уопће мисли. Чорба је према томе више за то да апетит отвара!

Осим беланчевине има у меду и масти, месне киселине, шећера, млечне киселине, туткала и других тела. Туткало је у костима и у хрскавицама, па кад се кости кувају, раствори се и изађе у воду, отуд може та вода да се упитија.

6. И у биљној храни има исто тако много беланчевине: албумина, фибрина, који се и лепак зове, и легумина.

Лепак је испод љуске у наших жита; кад се жито самеље, остане лепак у мекињама, стога су и мекиње доста добра храна. Кад се биљна храна кува, албумин отврдне. Легумин се не види слободним оком, у киселинама се лако раствара и онда се тек лакше вари. И не знајући готово зашто, киселимо сочиво, боб, жути пасуљ, зелени пасуљ и друго, јер то сада лакше стомак вари.

7. Масти, било у биљној било у животињској храни, загревају нас: зими једемо маснија јела него лети и људи у хладним крајевима троше много више масти но у топлима.

Истој сврси служи и храна, у којој има штирка, шећера, биљних кончића (целулозе.) Љуске махунастих биљака и жита јесу целулоза, стога их стомак не може ни сварити. Штирка има врло много у кромпиру, житима и у семену махунастих биљака, и тек кад се та храна загреје до одређене температуре и уз то дода какав квасац, може се јести.

Особити хемиски процес збива се, кад се хлебац пече: У ваздуху има једна врста гљивица, које изазивају врење у шећера,

па од њега постане алкохол (спирит) и угљена киселина. Како и жито, раж, јечам, и т. д., шећера имају, гљивице у сваком тесту крећу вреће шећера: тесто кисне. Док тесто кисне и угљена киселина и пара од алкохола хоће да изађу из теста, стога кисело тесто расте и све мекше постаје, јер му се делићи разилазе. Хоћемо ли пак, да се и у слатком тесту делићи разилазе, да нарасте и одмекне дакле, додајемо му беланцета, које се прво добро разбије у пену: у тој пени је сад много ваздуха и он у слатком тесту игра исту улогу, коју и угљена киселина у киселом, т. ј. прави тело буавним те се сад лакше вари.

8. И сазревање воћа оснива се на претварању штирка у шећер. Топлота помаже томе, стога је све воће слађе, ако је лето топлије но кад је хладније.

И на температури испод нуле претвара се штирак у шећер: смрзнуто воће и вариво слатко је, чисто је отужно; да је кромпир смрзнут био, лакше се позна по слатком кусу му но по изгледу.

9. Потребну воду узимамо или с јелом заједно или је чисту пијемо: човеку треба дневно у средњу руку четири и по киле воде.

Неорганске материје, као гвожђе, сумпор, фосфор и т. д., добијамо заједно са храном: мало нам их и треба. Тако у црном луку и јајету добијамо сумпора, у млеку и у жуманцету фосфора. Једино кухинску со узимамо директно у наше тело и то подоста: око двадесет и два грама дневно. Велико је питање, да ли нам је толико соли потребно!

С. М.

ТУЖНА ЗИМО ХОЋЕШ ЈЕДНОМ ПРОЋИ...

Слатки ли су дани премалећа
Пуни сновâ, пуни миља, чара;
И бојоме наду жића дају,
Радује се и душа им стара.
Једва чекам кад ће опет доћи,
Тужна зимо хоћеш једном проћи!

Поток онај у долини тамо
У пролеће жубораше живо;
Ах, често сам покрај њега седо,
Жубор ме је његов успављиво,
Ал' сада се не чује одавна...
Мразеви су замрзли га љути;
И долина због њега је тужна
Што под ледом жалостиво ћути.
Једва чекам кад ће опет поћи.
Тужна зимо хоћеш једном проћи!

Како тужно шумица изгледа!
Лишће пало, голе стоје гране;
Лишћа нема — али на гранама —
Остали су болови и ране,
Не чује се ни тичје певање...
Овладала суморност и туга;
Певачице што певаху дивно —
Отишле су у пределе југа.
Једва чекам кад ће опет доћи.
Тужна зимо хоћеш једном проћи!

Суморни су наступили дани ...
Тужни дани, још тужније ноћи;
Нема оног топлога сунашца
Што и старцу даје снаге, моћи,
Нит' вечери оне пуне чара
Нит' звездане оне ноћи тије;
Нити оне умиљате зоре,
Иза брега што осмејак крије.
Нема... нема. Свуд је пусто, хладно
Мрак на земљу брзо пада тавни;
А снег веје досадно, полако
И засипа брегове и равни,
Ветар звижди, јауче у ноћи,
Тужна зимо хоћеш једном проћи!

Како тужан онај врт изгледа!
Што ме слатко подсећа на лане;
Она липа, код ње што је клупа —
Тужно своје опустила гране,
У пролеће на њој тиче слећу,
Слатке песме на уранку поје;
Ту смо често седели на клупи
Љубили се загрљени двоје.
Липа нам је мирисала дивно,
А тичице певале са грана;
Сад је клупа покривена снегом,
Липа гола, пуна бола, рана.
Ах, кад ћемо опет к њојзи доћи,
Тужна зимо хоћеш једном проћи!

Сетан поглед пуна жудње бацам
 На прозоре оне куће мале;
 Из ње чујем неки гласић тајни:

Гор. Милановац.

Ти њу тражиш! — отишла је брале,
 Ал' с пролећа опет ће ти доћи,
 Тужна зимо хоћеш једном проћи!

Влад. М. Луњевица.

ПАОЛО МОНТЕГАЗА.

„УМЕТНОСТ У СКЛАПАЊУ БРАКА“.

Прер. СТЕВАН ВЛАЈКОВИЋ-РИЋИЦА.

(Свршетак).

Ово је у кратким потезима садржина предговора те књиге. Први део занима нас битношћу брака у животу модерна друштва. Ова разјашњења, над контуром брака, који се данашњим даном склапа, Монтегаза даје прилику, да увидимо, како једнострано мислимо о тој теми.

Кад је Бог створио овај свет, мишљаше човек, да је Господ заборавио створити и бројеве. Наравно, људи мислише, да ту заборавност Творца треба накнадити те саставише бројеве и њима су тако оковали, да н. пр. ни пошто не би купио 11 или 13 јаја и не би свом детету ни за главу дао 9 или 99 новчића. Какав је пузавац човек пред једном хиљадарком а да и не спомињем више!

Данашње склапање брака није друго, до ли, уједињење мушкиња и женскиња зарад издржавања међусобног. — Принчевима и радницима, вели Монтегаза, неће требати та књига; о првима воде бригу министри, посланици и новинари, ако подесним валазе један брак са државна гледишта; а радници на против могу волети и женити се, како им је воља, они не маре за последице, јер не читају књиге. Та књига је написана за већи део човечанства, за средњи сталеж, који стоји по среди између горња два слоја и који сачињава праву снагу народа. Па како се, већином, ту склапају бракови данашњим даном? По снази и наклоности материјалној? „Новац решава ствар у првом реду.“

Највећа погрешка у склапању бракова лежи, по Монтегази, у томе, што васпитање младих девојчица није разумно и природно; оне се не спремају за живот, него за идеале, који се врло ретко у дело приводе, и онда је то први корак неспоразуму, чим се уображени идеал не постигне. Женска деца, овог средњег сталежа,

у Италији уче се више кокетерији, а мање правом позиву жене и матере, па отуда и бива тамо највише дивљих бракова, јер су разводи спутани верским законима тако чврсто, да је скоро немогуће извести га и бар у доцнијем добу свезати га по срцу и разуму, као што и треба.

Који мисли да изабере себи добра друга мора много видети, путовати и волети. „Don Juan“ је свакад пред женскињама симпатичнији изгледао, него ли невини „Јосиф.“ Без сумње и сама изабрана припомоћи ће томе, да се у браку сретни осећамо. Поносиће се тиме, што је између тисућа њих она доспела те почасти, да таквом свестрано образованом човеку постане жена, и ту срећу своју враћаће мужу искреном оданошћу. У погледу старости и година у којима се бракови склапају Монтегаза поставља овака правила: мушки од 25—35, а женске од 18—25 год. ваља да се узимају. Мушки тек од 30. своје године почињу нежни пол право да познају, јер пре тога долазили су у додир само са женскињама сумњиве вредности, које су више за одмет. Ако се дакле, когод, раније ожени може своје неискуство скупо платити. — А са психолошког и физиолошког гледишта посматрајући ту целу ствар, брак код сасма младих парова може да има и по потомство рђавих последица, јер ови или поумиру рано или остану слабуњави и тупоглави. Сем младих људи и девојака у поменутом добу склапају се бракови још: или пак између једног зрелијег мушког и млађег девојчета, а догађа се, да се узме младић и старија жена. — Прва комбинација је вероватно боља. У највише случајева к путу среће води и друга комбинација. „Брак између двеју временских личности, који се милују, није више мирисни цвет, но само слабо позла-

ћено пријатељство...“ Између једног временитијег човека и младога девојчета вага је променљива. Код оваких спајања лични интерес слави своју најнемилојердију оргију, те се ужасна клетва чује са усана девојчиних. Но опет између педесетогодишњег човека и осамнаестогодишњег девојчета, па и између шездесете и тридесете године постоји брак, који је рај праве насладе. „Брак једног старијега човека са младим девојчетом може привести к блаженству, ако се обоје оданошћу милују; ну мање среће довеће онај брак, где се љубав само са једне стране положи на брачни жртвеник. А пропасти води, када мушког љубав, а женско богатство и славољубље предводе при склапању брака, и на жалост овај последњи случај је најчешћи.“ Иначе љубав толико промена има, вели Монтегаза, и од тако различитих је елемената склопљена, да је и то могуће, да се девојче и у старијег човека заљуби, навластито онда, када је исти духовит, или чувен на ком духовном или уметничком пољу.

Овакови бракови су се већ склапали и склапају се и данас, и тада се љубав дечја у сталну љубав претвара. Једном речју, који је вољан упркос седини својој да се ожени са једним младим девојчетом, нека се најозбиљније промисли: располаже ли и телесно и душевно свима својствима, која су неопходно нужна, да једну женску сретном учини. Ако себе за „прилична“ налазимо, и ако је избрана „пре анђео, него ли женска,“ — спокојно се можемо привити тој намери, — и тада ћемо пред смрт моћи рећи: „Последње ми године живота још најлепше бећу. У младићко доба и стотину сам женскиња волео, у старости пак само једну, али ипак ова једна надмашила је ону стотину.“ Но нема ничег одвратнијега од брака склопљена између једног младића и једне времешне жене, јер побуде, из којих се овај брак изродио, сасма су неосноване. „Мушки прода своју младост за новце, а женска

којој је свако право од љубави одузето, купује га као робу.“

На жалост скучен простор листа не допушта, да све ове духовите досетке и примере Монтегазине разјаснимо. Као нека засењавајућа светлост ватромета, праскају и прште једно у друго искре његова оштра искуства, да најзад сунцем Богом благословена брака постану. Али пре но што би завршио, нека ми буде дозвољено још неколико кардиналних тачака из „брачна катихизиса“ му споменути.

Мушки, који се мисле женити, никада неће добро веслати, ако не дају себи довољно времена, да одабрану у делима јој и мишљењу упознати могу; јест, нека се ни мало не устежу и служавке испитати. Пред овима се вео претварања открије и једино оне виде госпоштину у моралном им неглиже-у. Али не само избрана, него и цела околина њена, у којој живи, нека му буде предмет посматрања. Пресудније су још материне особине. Женска, која над другима жели господарити и нечовечно поступа са млађима, — страсна је и једнострана. Те карактерне особине поново ће се пробудити и у кћери. Неминовно је потребно, да се младенци одвоје од родитеља, и да засебно живот отпочну, јер у кругу родбине иде се обично за тим да се над младенцима господари, а то је у том добу најтеже сносити, па отуда и толика повика на пунице и свекрве. Ваља избегавати заједничко живљење што је више могуће, јер ту се много зло залегло, што је младенцима живот тровало и до развода дошло. Најидеалнија је женска за брачну срећу, она, по Монтегазу, чији су родитељи умрли неприродном смрћу, па је она остала сироче; али девојче, чији су родитељи поумирали од каквих наследних болести, ваља избегавати порода ради. Ипак, као што је у почетку речено било, проблема брака је на свету, најзамршенија загонетка; и још ће много времена протећи, док се оно реши по правој својој вредности.

НА МАЈЧИНОМ ГРОБУ.

На сред сеоска гробља у мирисноме цвећу
Ког месечеви зраци до поноћи облећу.
Где раном зором сунце блећану ружу љуби,
Из слађана је санка топлим зрацима буди.

Испод мирисна цвећа почиваш мила мајко,
Сву твоју силну љубав покрива земља лако.
Свако ме вече срце вуче ка гробу твоме,
Да у сузама нађем утехе болу своме.

Ту ми болана душа најлакше лека нађе,
Ту седим, сањам догод сјајно сунце не зађе.

А када с' тиха нојца на васијону спусти
Затрепте сјајне звезде кроз ноћни вео густе.

Из гроба као да чујем милене гласе твоје,
Којим си за живота блажила јаде моје. —
Усамљена ми душа у њима спаса тражи,
Њима се теши, соколи, њима јаде блажи.

Када усану сузе, којима залих цвеће,
Осећам, мајко, да ме благослов твој облеће.
Нека ме увек прати у борби и у рџду
Нека ми јача снагу, буди заспалу нађу!

Даница Чанловић-Николић.

Д О П И С И.

Карловци. (*Извештај о првој редовној главној скупштини овдашње женске задруге*). Овдашња женска добротворна задруга, о којој вам је лане јављено, да се привремено установила, добила је крајем прошле године од земаљске владе потврду својих правила, основ своје сталности. 25. Јануара ове год. држала је прву ред. глав. скупштину, о чијем раду хоћу да вас известим.

По оверовљењу чланова читао се Извештај привр. одбора о раду му у год. 1897. Из њега се види, да је задруга крајем прошле године имала 9 чланова оснивача, 77 редовних, 9 помагачица и 8 годишњих прилагача. Од оснивача приложио је *Његова Свешост преузвишени господин Георгије*, патријарх српски 100 фор. и послао је задрузи свој архијерејски благослов, остали оснивачи, од којих су се уписали за чланове после првог дописа у вашем листу о задрузи гг. *Иларион Зеремски* и др. *Георгије Лешкић* професори богословије и настојатељ раванички *Сергије Пошић*, — уплатили су оснивачку чланарину по правилима (25 фор.). Број редовних задругарица и помагачица био је већи, али се у току прошле године неке исписаше, но зато се почетком ове године нове уписаше и има изгледа, да ће број чланова стално остати толики, да задруга с успехом може вршити свој задатак. У њој, а наике у одбору, има врских чланова, који неће допустити, да ико добије права разлога да буде са задругом незадовољан; одбор употребљава сва допуштена средства, да старе чланове задржи и нових стече. Ревност и одушевљење многих чланова ове младе задруге за

племените јој смерове испуњава човека правим моралним уживањем. Имамо приметити, да би мушки чланови овдашње интелигенције требали свом снагом да потпомогну задругу, особито уписујући се у чланове осниваче или годишње прилагаче.

Задруга је 1897. г. имала примања 973 фор. 45 нов., издавања 317 фор. 2 новч. Остало је као фонд друштвени 656 фор. 43 новч. Кад се узму у обзир материјалне прилике нашег места, ово је леп матер. успех за први почетак. Беседа друштвена о Митрову дне донела је 177 фор. 84 нов., а село држано у очи Белих Поклада ове године 97 фор. чиста прихода. Није била мања ни морална корист. Програм беседе био је одабран а приказ Горског Вијенца заинтересовао је и шире књижевне кругове. Село је дисало срдачношћу. Програм је био занимљив и добро примљен. Забаве те врсте није било овде већ од више деценијума. Друштво као да се зажелило таког нечега. Заиста српско друштво треба да држи заједно и негује друштвене врлине. Какав је друштвени живот у нашем месту не треба да говорим; као и свугде широм овог Српства. Биће позната поцепаност, која раздираше друштво у нашем месту. Мотивовала се она начелним разликама. Али да су те разлике у истину начелне, зашто би се људи због њих мрзили, какве оне свезе имају са друштвеним и породичним животом. Зар човек заиста може омрзнути свога комшију за то, што онај мисли, да се сунце окреће око земље, а он мисли обратно? Заиста како су често та „начела“

маске за оно наше мрско незаситиво „ја,“ за одвратни егојизам, који код нас као неки Молох тако често прождире опћи интерес. Жене српске, кажите у простоти срца свога својим мужевима истину у очи. Но и без тога ваш слојан рад биће немо пребацивање њиховој неслози.

Није се остварила прошле године једна тачка од оних, у којима се говори о задатцима задруге у којој се казује: „Задруга приређује уз помоћ мушких чланова овдашње интелегенције јавна предавања, читања и приказе гласбених умотвора *народу*.“ Хоће се тим да изведе нешто налик на читања народу код Руса, о којем има занимљивих података у Радована Кошутића Писмима из Русије. Што није одмах у почетку могло доћи на ред, може и треба да дође чим задруга доспе на то. Држимо, да није доста само механичким купљењем помагати сиротињи, него јој се треба приближити, и морално је подићи и испунити јаз, који зија међу интелегенцијом и простим народом, међу имућнијима и сиротињом. Сиротиња се све више отуђује од виших друштвених слојева. То цепање вештачки се уноси и у наш народ, у којем и нема великих богаташа, него су махом људи, који од своје зараде живе. Сиротиња ипак верује неостварљивим често сасвим развратним теоријама и почиње се одметати од целине народне. Велика је опасност, да ће попуцати и оне слабе везе, које су досад везивале разне слојеве нашег народа у једну целину. Индиферентизам према православљу и народности добија израза у на заренству и новом социјализму. Несолдарност нижих слојева у тешкој борби за опстанак Српства може нас сасвим ослабити и довести на ивицу пропасти. Најпреча је потреба за српску народност у овим крајевима сачувати народ на окупу, спасти га од верског и друштвеног цепања, јер ако оно наступи, расућемо се у прасастојке, јер не треба много сламици међу вихорима. Морамо се трудити, да се верски и друштвено организујемо, кад друкчије није.

За друштвену организацију прави паладијум могу да буду наше женске добротворне задруге. Ако оне не буду само мода, која као таква временом губи драж, као што се у матици ово страних наших задруга осећа нешто налик на то, ако женске задруге озбиљно схвате важност својих задатака и буду се трудиле, да их изврше, могу народу велике услуге учинити.

Карловачка задруга ваљала би да је узор, јер је пред очима идућој генерацији српске ин-

телигенције овдашњој многобројној ђачкој омладини, којој би она требала да пружи образац задруга, какве они треба да оснивају у народу. Важност положаја требао би да подигне Српкиње Карловкиње, да надмаше саме себе. Што не може да учини снага, ученост и енергија мушких, нека покуша љубав милостивог женског срца. И за прво ширење Хришћанства имало је женскиње великих заслуга. Нека милостиве Српкиње помогну свом народу у његову расулу, колико могу. Ми им желимо на том пољу много добре воље и истрајности.

При обнови чиновништва изабрана је поново једногласно за начелницу госпођа *Милева уд. Гојковића*. И право је да у добротворном женском друштву предњачи позната добротворка српског народа, која је, као што је познато, основала знатне фондације; у толико пре, што она има много добре воље одушевљења па и разумевања за послове задругине. Исто су тако пуне љубави према задрузи и ревносне у вршењу дужности остале чланице, такође једногласно изабране: друга начелница госпођа *Ангелина Штанковића*, благајкиња гђа *Катица Меанџића*, прегледачице рачуна: гђе *Ружица Вујића*, *Драгиња Ђукића* и *Марија Михајловића*, чланови одбора гђе: *Александра Димића*, *Е. Жикића*, *Милица Јовановића*, *Даринка Коларовића*, *Ангелина Пауковића*, *Катица Поповића*, *Јелисавета уд. Сланкамениц*, *Ана Стојановића*, *Даринка уд. Шајковића* и *Софија Штрасер*. И перовођа г. *Иван Маширевић*, гимназиски катихета без сумње ће оправдати поверење, које му је поклоњено, јер знамо да је одушевљен за сваку племениту ствар, а од њега много зависи напредак задруге.

Сретно да Бог да!

М. Ј.

Чортановци, 3. (15.) фебруара 1898. — Можда ће занимати наше Српкиње да чују, шта се и у нашем малом сеоцету ради.

За ово две године од како живимо у селу упознадосмо га с добре и рђаве стране, проживесмо доста пријатних а и горких дана, у пријатне дане рачунам оне, што проведосмо ево већ два лета на селу. Кома су позната наша планинска села неће се нимало чудити, кад их назовем земаљским рајем. Природа је овде врло издашна била, те је ову околину обдарила са свима чарима и красотами, које човека занети могу. Ту је хладовита шума са занимљивим брдима и провалијом, ту вијугави поток који нам просеца пут кад Дунаву идемо. Жељно оче-

кујемо пролеће, па да походимо сва та мила нам места, и да уживамо у божјем дару. Само, само да није као и свугде, људске пакости, која нам загорчава сва та уживања, и помућује нам задовољство, које овде нађосмо. Сетисмо се оних речи: „ил ће очај да нас страти или ћемо подивљати!“ Па као што има пакосних душа нађе се свугде и по која добра. Једна добра душа исто тако усамљена као и ми, нађе нам се на невољи, тешећи нас речима: да где год има људи, има и свакојаких ђуди. Разумедосмо се и сродисмо. Склописмо засебан женски свет, да ради по оном: ко тебе каменом, ти њега лебом. Сад нам је већ било лакше одупрети се сеоским предрасудама јер због тог је сваки рад, ма и за добротворне цели, скопчан са великим тешкоћама. Кад год шта започнемо, разборитији нам одобраваху и хваљаху али нам не помагаше, велећи: да је немогуће овде што извести јер смо осиромашили па им није ни дочега, то нас не застраши, већ нас још подстаче, да не пожалимо труда, само се запитасмо, на који би им се начин могло набавити духовне хране која је народу преко потребна, и несетно да потпомогну сами своју сиромашну децу које у великом броју у школи има, јер нам материјалне прилике не допуштају да им помажемо а женска задруга немогућа јер је село малено а забаве да приредимо, које скоро нико не памти кад су биле, повикаће рђаве су године. Мора се тако нешто извести, што би се народу допало, да се забави, и да са маленкошћу добро дело учини, а зрно по зрно ето погача. Али сваки је почетак тежак. Учитељ у селу може много урадити јер га народ слуша. Тако и млада учитељица жељна да народу користи и ван своје одређене дуж-

ности, намисли да на дан црквене славе приреди представу са певањем и декламовањем. Кад запита децу неће ни једно да представља, јер им је зазорно оно чинити што нису никад видели. Једва накупи довољан број девојчица, и то са дозволом родитељском. И ту се доста претрпило мука, док се прва представа извела. Представљала се дечја глума „Љубица“ и то после подне, па бесплатно да може сваки видети. Кад поврвише са црквене славе, у часу се напуни школа, сваки је хтео да види што није видео. Представа је добро изведена, та свакоме је познато, да наш народ лако схваћа и свакоме се допало, и оне које су се примиле па одустале, јако су жалиле, изговарајући се да нису знале како ће то бити. Сад треба и даље радити док је одушевљења, учитељица сакупи веће девојчице и научи их црквено појање, те појаше у цркви. То се тек народу допало а са тим је стечено поверење у народу. Ове зиме се одпоче радити за забаву, и то за плату, а чист приход се одреди сиротој деци за одело. Плашише нас да неће нико доћи, али се преварише. Забава се одржала 1. (13.) фебруара а посећена је била према простору, многобројно. Чистог је прихода остало 30 фор од којих се ће сирота деца оденути за врбицу. Како се човек осећа сретан и задовољан кад учини какво добро дело. Зато драге Српкиње чините добра дела где год можете. Не жалите труда, сећајте се плода.

Налазим се побуђена у име приређивачког женског одбора захвалити се свима гостима који се у тако лепом броју одазваше и свима прилагачима, а уједно и суделачицама на њиховом великом труду.

Марија

РАДЊА ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

Панчево.

8. (20.) фебруара о. г. одржана је четврта редовна главна скупштина „Добротворне Задруге Српкиња Панчевачких.“

Кад се искупио довољан број чланова потпредседница гђа Милеса В. Бурчин поздрави присутне добродошлицом и отвори скупштину. За тим се прешло на дневни ред. Перовођа је читао имена нових чланова које је скупштина оверовила, па је онда споменуо упокојене чланове у 1897. години а на име: Драгу В. Радосављевић,

добротворку; Катарину Стојковић, Катарину Николић и Катицу Михајловић, редовне чланице и Миту Ђ. Коко, потпомажућег члана. (Задругарке чинећи помен својим бившим члановима устадоше са својих места уз усклик: „Вечна им памјат!“

После тога перовођа Душан Радуловић, парох, читао је извештај о раду одбора у прошлој години, који гласи:

Славна скупшино!

„У прошлогодњој главној скупштини изабрани за перовођу г. Милан Мандровић,

није се те дужности примио и одбор, у седници својој од 2. марта 1897. једногласно је решио, да моју маленкост позове да се пероводства примим. Нисам се могао оглушити молби гђа одборница већ и с тога што цел коју је ова задруга себи истакла да постигне, оснива се на главној хришћанској врлини на љубави према ближњему, које врлине сам и ја као свештеник св. правосл. цркве — проповедник. Ту часну дужност перовође Добротворне Задруге Српкиња Панчевачких наступио сам лицем на Благовести 1897. и ево сад у име одбора част ми је поднети сл. скупштини извештај о раду његову за 1897. годину“.

За тим се у извештају спомиње шта је садањи перовођа примио од претходника а шта је учинити морао, па да рад задруге тачно и уредно функцијонише, па наставља:

„Одбор је држао 12 седница и решио 80 предмета. Признати се мора, да су гђе одборнице врло ревносно похађале ове седнице што им само на част служити може.

Пошто су гђе, гђе: Јелица Ивачковић и Катарина Стојковић захвалиле на одборништву, у смислу §. 11. друштвених правила одбор је на њихова места изабрао: гђу Марију А. Кранчевић на 2 године и гђу Јелену др. П. Марјановић на 1 годину.

Као врло пријатну појаву морамо истаћи, да се овдашње срп. грађанство све више и више интересује за ову задругу, што је доказ, да смо у прошлој години заузимањем гђа одборница добили још: 2 добротворке, 15 редовних чланица, 21 потпомажућу чланицу и 4 потпомажућа члана. Честите Српкиње гђе, гђе: Ана Ђ. Стојановића и Персида И. Радмановића, поклониле су фор. 50 и у смислу друштвених правила уврштене су у ред добротворака. Одбор им се и писмено и јавно захвалио на овом племенитом дару а позива и славну Скупштину да им у знак захвалности кликне: „живеле“!

Изгубили смо 8 редовних чланица и то: једна је уврштена у ред добротворака, три су иступиле, три умрле а једна се одселила; 4 потпомажућих чланица, и то:

једна се уписала у редовне чланице а три су иступиле и 1 потпомажућег члана: смрћу. И тако задруга наша броји сада: 1 почасну чланицу, 9 добротворака 117 редовних чланица, потпомажућих: 36 женских, 22 мушка, у свему 185 чланова, 29 више него крајем 1896. године.

18. (30.) Јануара 1897. приређена је друштвена забава. Програм је био врло одабран а што је на велико задовољство присутне публике испео, захвалити морамо врло уваженим суделачима а на име г. Антовију Хаџићу, председнику „Матице Српске“ који ево по други пут чини услугу нашој задрузи, г. Андри Лукићу члану срп. народ. позоришта, г. Петру Кранчевићу, гђцама: Јулки Кранчевићевој и Јелени Шоповићевој и осталој г. г. и гђцама које онако дивно приказаше „Херцеговачко робље“. Одбор је на прикладан начин изрекао родољубивим суделачима своју благодарност а гђе, гђе приређивачице нека приме усрдно хвала на труду и заузимању. Чист приход од забаве био је фор 276.32.

Према скромним материјалним средствима са којима располажемо, наравно, да се није могло Бог зна шта урадити али и ово нешто што се урадило, довољно је, па да оправда љубав и одушевљење Ваше према задрузи и да Вас побуди, да и на даље радо и вољно приносите материјалних жртава, зарад остварења тако племените цели, коју је себи ова задруга у дужност ставила.

На месечну потпору 11 изнемоглих и бедних сиротица издато је фор. 282, а осим тога у 5 случајева, кад се појавила прека потреба притекло се невољним и очајнима са мањом свотом у помоћ.

Од три приправнице, које су добијале месечне потпоре, једна, Софија Шамбекова, свршила је препарандију с врло добрим успехом, а на њено место добија исту припомоћ одлична а сиромашна ученица Вукосава Константиновићева приправница П. године.

Како је задруга ова ставила себи у дужност да између осталог по могућству својих материјалних средстава припомогне изобраењу женскиња у леним вештинама, као у музици, певању п. т. д. а како се

гђца Јелена Шоповићева обратила овој задрузи с молбом за припомоћ у том смислу, то је одбор ценећи дар њен а и необичну љубав коју она према музици указује, подарио јој фор 10 месечне потпоре и ако је већ добила стипендију од фор. 300 годишње на ту цел од Добротворне Задруге Српкиња Суботичких, јер без и ове потпоре не би јој било омогућено изражаваће на Прашкој конзерваторији.

На приправнице и Ј. Шоповићеву издато је фор. 318.

Услед поплаве пострадаше наша суседна места: Борча, Овча и Иваново, тако, да су многе породице остале без куће и кућишта у највећој оскудици и немаштини. Одбор је сем свога прилога од фор. 10 умолио гђе Јелену др. П. Марјановић, Марију М. Топаловић, Ану К. Вучковић и Јованку М. Алексић, те су од дарезљивог овд. грађанства скупиле фор. 178·70 — што је преко вел. жупана торонталске жупаније подељено невољницима. Вел. жупан се у име обдарених писмено захвалио.

Срп. Академском друштву „Зора“ у Бечу за пренос Вукових костију послато је фор. 5.

У очи Божића подељено је фор. 50 болној и изнемоглој сиротињи а спремијен је Божитњи колач и печеница за овдашњи убоги дом.

Две сиротице из Петриње Ана и Ката Боројевић, обратише се с молбом за припомоћ. Гђе одборнице не хотећи оптеретити задружну благајну с тим издатком, скупиле између себе фор. 6 и послаше у име задруге овим сиротицама на чему се оне лепо захвалише а сл. скупштина нека за ово изрече врлим одборницама, своје признање.

Народној кујни за сиромашну школску децу приложено је фор. 10.

И тако, задруга ова издала је у току 1897. године из своје благајне на добротворне цели фор. 678 а са прилогом овд. срп. грађанства поплавеним — свега фор. 856·70.

(Свршиће се.)

Вел. Кикинда

Лицем на Сретење-Господње т. год. одржала је „вел.-кикинска добротворна задруга Српкиња“ своју редовну скупштину.

Председава: Нина Петровићка председница. Бележи: Михаило Косић тајник.

Присутни су: Сида Пачу, потпредседница; Евђенија Баковљева, благајкиња; Даница Бандић, Мила Будишина, Ленчика Будишина, Јулка Влаховићка, Јулија Веселиновићка, Тереска Веселинова, Макра Јоановић, Мара Јовановић, Јелена Јоановић, Милица Каранчева, Јелена Крагић, Даница Лотић, Јелена Мајински, Зорка Маринковић, Маца Моканова, Нанчика Недић, Катица Недић, Јелена Н. Николић, Јелена Николић рођ. Радуловић, Христина Николић, удова Марија Николић, Данка Поповић, Јелена Радовићка, удова Љубица Средојев рођ. Адамов, Десанка Сремац, Љубица Симић, Марија Телечкова, Смиља Терзина, Александра Шевићка.

Бр. 1. Председница поздравља присутне добродошлицом и захваљује се свима на тако лепом одзиву. — Присутни се одазваше са: живела председница!

Бр. 2 Тајник је прочита имена чланова. Задруга броји 86 редовних чланова и 4 помажућа.

Бр. 3. Председница позива тајника да прочита извештај о раду управног одбора ове задруге у прошлој години. Тајник је прочита извештај из којег доносимо ово: Од оне главне скупштине која је одржана трећи дан Ускрса прошле године до ове скупштине, држао је управни одбор 5 седница — и о раду своме у томе времену хоће одбор да извести скупштину. Рад одборов обухватао је: *помагање бедне и невољне*; притицање у помоћ где год се потреба појавила. Крајна немоћна сиротиња имала је редовну месечну припомоћ, — таквих је било 14. Осим ових одбор је притицао и другима у помоћ, нарочито о Ускрсу, Божићу и зими са огревом. Сиротим *болесницима* давао је на лекове и потребне понуде; *оденуо је српску школску децу* и то 140 оро, — и на то је утрошено 481 фор. 93 нов. Одбор се није ограничио само издавањем припомоћи, него је појединима пружио помоћи да се за рад спреме те да могу себе и породицу своју поштено издржавати. Две девојчице дала је задруга да изуче за кројачице — и на то је издала на 70 фор.; — једну је жену испомогла да може пиљарити, те

која сад од тога кућу издржава. — И ван места задруга је ова шиљала прилоге.

Одбор је у име задруге у своје време послао захвалницу великом српском добротвору барону Милошу Бајићу, који је 100 хиљада форината даровао на зидање српске гимназије.

Одбор је марљиво прегледао и ручан рад у нашим женским осн. школама.

Као сваке године, тако је и ове, одбор приредио парастос на Велику Госпојину својим умрлим добротворима и члановима.

Славна скупштина!

У прошлој скупштинској седници изволели сте изабрати гђе: Смиљу Терзину, Даницу Лотићку и Зорку Маринковићку да прегледе рачуне из прошле године. Оне су биле и у присуству гђе потпредседнице су најтачније рачуне прегледале, за исправне нашле, — што су и својим потписима потврдиле.

По тим рачунима био је *примак*: 2077 фор. 27 новч; а *издатак*: 1677 фор. 27 нов., — и то издато је: припомоћ сиротињи: 547 фор; одевање деце: 481 фор. 93 нов.; ванредан издатак: 192 фор. 29 н., послуга 46 фор.; трошкови задруге 23 ф. 41 нов.

Из ових се рачуна види да је одбор обилато испунио своју дужност која је правилима ове задруге означена.

Извештај одбора и прегледачица рачуна примљен је једногласно к знању Благајкињи је издата опросница а све што је преко прорачуна издато потпуно се одобрава. Благајкињи и осталим часницама, као и одборницама вотирана је захвала за савестан и марљив рад.

Још су изабране за одборкиње, на место оних који имају иступити, све исте, и то гђе: Савета Јоановић, Јулијана Богдан, Јелена Влаховић и Јелена Радовићка. Њихов избор важи за 1898, 1899, и 1900 год.

Да потпишу записник ове скупштине изабране су: Јулијана Влаховић. Даница Бандић и Јелена Јоановић. — Са ускликом живела председница и потпредседница завршила је скупштина свој рад.

*

Скупштина је врло лепо, сложено и достојанствено рад свој свршила, Часници и

одбор су заслужили оно признање што им је скупштина изразила. Нека тако и даље дужности своје испуњују па ће признање наћи у савести својој а и код увиђавних људи. —

Ст. Бечеј.

Одавна већ нисте г. уреднице имали никаква гласа о нашој „Просветној Задрузи Српкиња!“ Можда ће ко помислити, да је и нема више! Но није тако! Она живи, ради, и напредује, с тога хоћу ево нешто од рада њена и јавности да предам, путем нашега цењеног „Жен. Света.“

На Сретеније о. г. држала је наша Задруга своју редовну главну скупштину. Но пре него прећем на рад саме скупштине морам приметити ово: не знам, да ли је још где случај, али код нас као да је већ одавна у моди тај — тако рећи — жалосни обичај, да чланице врло *нерадо* долазе у скупштине. Ја управо не могу да нађем права узрока томе, а ваљада га и нема, него тек само тако што се неће. — Скоро увек искупи се толики број чланица, да фали једна или две, да се скупштина према уставом прописаном броју одржати може. Ту се чека и дангуби, а више пута и несвршена посла разиђе. Ово је доста жалостан знак, који таким чланицама ни мало на дику и понос не служи, и којим се ни најмање као истините пријатељице Задруге и њена напретка не показују. Напоменом овом не мисли се нико вређати, само се износи, да је то велика сметња раду задружном.

Сама скупштина текла је овако: пошто је после дугог чекања — тако рећи — силом и на поновни позив дошла још једна нужна чланица (по уставу иште се присутност 18 чланица, а било их је 17), гђа председница Емилија Јоцић, поздравивши икупљене, прогласи скупштину за отворену. За тим је задружни перовођа укратко оцртао рад задруге у минулој години. Тако је навео: да је задруга у 1897. год држала 5 главних скупштину и 7 одборских седница, у којима су донешена 54 закључка. Главни рад задруге врзао се и ове, као и прошлих 9 година, поглавито око задружног забавишта, и то ове године у толико више, што се радило о предаји овога срп. правосл. цркв. општини, које је и извршено са 1 новем. по нов. кал. — О ствари овој биће у листу овоме посебна говора, ако ми славно уредништво добротом места уступи. — Напоменуо је, да је задруга у години овој изгубила две чланице, гђу Љубицу бароницу Јовић сеобом

из места и Катицу Влашић смрћу. Напротив, придонеле су три нове чланице, наиме: гђа Олга плем. Војновић, Емилија Перић и Јелена Симоновић ст., са којима задруга данас броји 38 чланица. Прешав на материјално стање наводи извештај, да је благајничине рачуне прегледао и у реду нашао. По истима овако беше на рачунима на крају 1897. год.: I. *Примање*: 1.) остаток готовине од 1896. год. — 17 фор. 17 новч, 2.) од чланица уплата 158 фор. 50 новч.; 3.) од школарине забавиштне 53 ф. 35 н.; 4.) припомоћ полит. општине 300 фор. и српско-црквене 200 фор. укупно 500 фор.; 5.) од две забаве 419 фор. 65 новч.; 6.) прилози од чланица 7 ф., и 7.) дигнуто из штедионице 70 фор. — свега 1225 фор. 67 новч. — II. *Издавање*: 1.) за стациону 94 фор. 10 новч.; 2.) плата забавиљи 250 фор.; 3.) послужитељици 81 фор.; 4.) милостиње и потпоре 80 фор.; 5.) на све друго 203 фор. 30 н.; 6.) уложено у штедионицу 520 фор. — свега 1228 фор. 40 нов. тако је на терет овој 1898. год. пренешено 2 фор. 73 нов. — У штедионици бачко-потиској концем 1897. г. било је 4681 фор. 02 нов. и код благајкиње 1 дукат у натури.

Скупштина је најљубиво саслушала овај извештај, узела га на повољно знање, и изјавила

гђи благајкињи своје признање на труду, и издала јој опросницу на рачуне. Затим госпођа председница захвали се како у своје, тако и у име осталог часништва и целог одбора на поверењу, и позива скупштину, да приступи к избору нове управе за год. 1898. — По краткој почивци захори се једногласно: „Живела гђа Јоцићка председница!“ која се са благодарношћу те почасти и опет прими. Исто тако буде и подпредседница гђа Еуфимија Влаховић, као и благајкиња гђа Кристина Хаднађева, а и перовођа једногласно и акламацијом изабрани. Одбор је биран тајним гласањем, кога је резултат био: оваки: гђа Драгиња Борота добила је 16 гласова Меланија Сомборски 15 гл., Марија Костић 13 гл., Марија Жекић 11 гл., Марија Гаванска 11 гл., Савета Соколовић 10 гл., Лепосава Мартиновић 10 гл., а како су за осму одборкињу добиле Милева Степанова и Анка Поповић подједнако по 9 гласова, то је гђа Анка Поповић као млађа чланица уступила гђи Милеви Степановој као старијој чланици, те је тако госпођа Милева као осма чланица одбора проглашена.

Пошто је још гђа председница умолила нову управу, да јој у свему у раду за напредак и бољитак задруге на руци и помоћи буду, закључена је ова скупштина са „Живела председница!“

Ж.

БЕЛЕШКЕ.

ПРОСВЕТА

Краљевско српско свеучиште. Професорски збор велике школе у Београду подноси предлог путем министра просвете идућој скупштини народној, да се велика школа у Београду подигне на свеучиште. Сви су изгледи да ће се тај предлог примити у скупштини и тако ће и Срби имати своју потпуну велику школу, као и остали напредни народи.

ПОУКА, КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ.

Грофица Агнеша Јанковић, роман, написао Стеван М. Матијашић, прештампано из „Бранкова Кола“ за 1897. г. Српска манастирска штампарија у Срем. Карловцима. Цена 1 ф. а. вр. Може се добити у истој штампарији.

Позив на претплату. У доколним часовима превео сам једну књигу дољњег наслова и умољавам поштовану публику, да ме потпомаже

у том подуху, својом претплатом. Књигу сам слободно превео са мађ. превода, — на српски језик. У оригиналу је на енглеском језику, од Стевенсона. Наслов књиге је: „*Злаштно острво.*“ Градиво је ово, поглавито црпљено из живота гусарâ, а занимљивим догађајима, који су у књизи изнешени: — надам се да ћу очекивање, поштованих ми претплатника — потпуно оправдати. Књига ће изнети 8—9 штампаних табака а цена јој је за претплатнике, само: 40 новч. Молим да се претплата с имеником претплатника достави потписаноме, најдаље до малог ускрса, како би у књизи, могли бити сви штовани претплатници убележени. — Скупљачу, дајем радо десету књигу на дар, а књижама уобичајени рабат. Ст. Футог, 8. марта 1898. *Жарко Алексић.* Ó-Futtak (Bács Bodrogh megye.)

— Позив на претплату. У Српској Манастирској Штампарији дата је у штампу књига: *Низ приповедака* од Милана са овим садржајем:

Највећа жртва. — На јесењој пригревици. — Бура у чаши воде. — Тако то бива у модерном свету. — Историја једног шпицла. — Права љубав. — Како се мој пријан оженио. — Ми смо победили. — *Tempora mutantur.* — Последња ноћ. — Такав ти је свет. — Аонтоми. Књига ће изнети пет до шест штампаних табака а цена ће јој бити за претплатнике једна круна. Скупљачи добијају десету књигу на дар, а претплату ваља упућивати проф. М. Недељковићу у Карловце, или ако је коме згодније Уредништву „Бранкова Кола“ у Карловце. Умољавате се господине да будете добри, те да се заузмете око скупљања претплате, на чему вам унапред хвала! *Писац.*

ЗА ДОМАЋИЦЕ

Против пролетних мразева. Неки Француз посипао је воћкице већ уцвету прашином негашена креча, кад је слутио да ће бити мраза; а то је чинио мехом (дувалицом) и вели, да му је свака таква пошкропљена воћкица донела плода

а оне, које нису пошкропљене тим прахом нису донеле, кад је пао мраз. Ово је вероватно, као што „Тежак“ мисли, јер креч упија влагу. Ваља пробати, јер то не кошта много ни новца ни труда.

Кромпир за семе. Кромпир за семе ваља још с јесени одабрати; најбољи је онај средњи, јер ситни даје и ситан плод. Ако се већ није спремило семе с јесени, онда ваља одабрати онај најздравији и који није проклијао, јер проклијани даје много лозе а мало плода. Ако се мора узети за семе крупнији кромпир, онда се може и резати, али ваља увек удесити, да се кромпир пресече попречно а не уздуж, и онда га ваља оставити, да се мало провене. Кромпир трпи и масну и слабу земљу, само, ако се сади у масној и јакој земљи; ваља га плитко сејати, а у слабијој земљи дубље. Док не цвета не треба га загрћати, а после тог ваља чупати и плевити коров око њега, ако избије. Није свака земља за сваки кромпир; за то треба пробати своју земљу са више фѐли кромпира, па која фѐла најбоље прти, ону треба и неговати и држати.

ДНЕВНИК ЈЕДНЕ МЛАДЕ СРПКИЊИЦЕ.

(Наставак.)

20. августа 1892.

Већ се од дужег времена бавим код тетке. Отац ме је амо допратио, па се након неколико дана вратио кући. Тетка је права уметница у изналажењу лепих и корисних забава да ме разоноди. Не може доста да се наужива у томе, што ја Лудвига никад не споменем. На њезино распитивање о Лудвигу рекох јој шта сам о њему чула без да сам разбирала, наиме да га је отац послао да продужи науку, и да је то последњи покушај, те ако и тај промаши да поправи његова сина, онда ће га се одрећи! — лепо је врло од тебе, што си, видећи његову раскалашност, окренула од њега погледе твојих лепих очију! — мазила ме је тетка. Добра старица није ни сневала шта је управо произвело преображај у мени.

— Вечерас ће нам доћи Јован Михајловић на поседак; — рече теча једнога дана, а по радости коју ова вест код тетке причини, увидех да је речени гост љубимац ових добричина.

У вече разговарасмо очекујући госта. Тетка и теча очекиваху га нестрпљењем, а ја, сетив се да је то мој одбијени младожења осетих нешто забуне ал више љубопитства. Најзад дође и очекивани. Приказа ми се слободно и достојанствено: Јован Михајловић трговац.

— Нисте требали ту последњу реч тако нагласити, Јоване, — нашали се тетка, јер она многим финим младим госпођицама не годи!

— Ако и госпођица својим уснама то понови, онда ћу чак и ја морати поверовати да има чега понижавајућег у оном, што сам још од детињства научио ценити! —

— На против! — рекох убедљиво, — ја сматрам свако поштено занимање људско као допуну оне вредности, што је човек донесе рођењем као обличје божје!

На то засијаше неким чаром Јованове лепе загасите очи! . . . .

Какав ли то утисак учини на ме његова појава? . . . Да ли ја видех још кад год овакав

стас висок и снажан, овака јуначна прса и плећа, овакав мушки лик на ком озбиљност и енергија господарише, ал зато ни нежност не беше за- постављена? . . . . Да ли ја чух још кад год оволико разбора у мишљењу, оволико пријатно- сти у гласу и говору? . . . . Не! . . . можда за то не, што се досада кретах све у туђинском друштву! . . . И ја закључих да су ове особине које ме толико освојише, особине у свему од- лична Србина!

Како ли ми је брзо прошло ово вече! Кад Јован оде, једва се задржах да не запитам тетку: хоће ли Јован опет скоро доћи, тетка?., Но Јован као да је погађао моје мисли, долазио нам је чешће у походе. Разговарасмо пријатно о свачем. Изненадила сам се колико му је позната модерна књижевност. Но кад Јован не- опажено пређе на књижевност српску, ту дођох у не малу забуну. Он смотривши то, рече са много љубазности, да ће са великим стрпљењем одложити тај разговор; ја међу тим да прочитам неколико књига које ми је он донео, па да онда о њиховом садржају претресамо. Са пуно инте- реса очекује мој суд о њима! . . . .

И тако ме Јован полагано уведе у красан врт српске књижевности, где мирис невен- цве-

това: српских народних песама, песама и припо- ведака наших одабраних књижевника, напајаше душу моју и препорођаваше! . . . .

27. августа 1892.

Данас се шетах са тетком главнијим ули- цама овог одиста пријатног и уредног места. Упадоше ми у очи разне лепе трговине; код једне изразих нарочито допадање.

— Погледај натпис! рече ми тетка сме- шећи се.

Погледам и прочитам: Н. Михајловић и син.

— И кућа је њихова сопственост! — дода тетка, погледав са неким поносом дивну дво- спратницу.

И ја се врло радовах кад видех да је и све оно што припада Јовану тако одабрано, угле- дно! . . . Тетка још надовеза како много згодних партија има у околини за Јована, али он неће нигде да свршава.

Ко ми је рекао да Јован за то нигде не свршава, што је моју слику сачувао у срцу још од оне забаве на којој ме је први пут угледао.... Није ми нико рекао, али је мени тако годило да мислим о том.

(Свршиће се.)

КОВЧЕЖИЋ.

Г Л А С Н И К.

Верили се. Љубица ил. Новић ћерка наше многогодишње подначелнице задружне гђе Хри- стине пл. Новићке верила се с г. Др *Ненадом Бикарном*, адвокатом и поседником из Сомбора. Сретно им било!

Прослава. Наш заслужни књижевник и све- штеник прото *Јован Сундечић* прославиће у Ко- тору 6. (18.) априла о. г. своју 50-годишњицу лепог и плодног књижевног рада. Слава му!

Друштву „Добротвор“ у Нов. Саду, одобрена су правила и ступиће у живот скорим. У ово друштво има уписано већ близу 600 чланова, који заједнички дају свакој породици или на- следницима свога упокојенога члана по 1000 ф. као прву помоћ по смрти старешине. Друштво је покренуо наш суграђанин г. *Данило Слешче- вић*, а на челу му стоји адвокат г. *Паја Госто- вић*, перовођа је наш вредни учитељ г. *Ђорђе Милић*.

Друштво за помагање у женидби и удадби.

Наши Срби у Шиду (Срем), основали су дру- штво за насловне цели под именом „*Венац*.“ Правила друштвена су већ састављена и од власти одобрена и друштво се конститујисало и изабрало управни одбор. Друштво даје свом члану о женидби лепу новчану помоћ, а ако узме члан девојку из друштва, добија и она таку помоћ, те се тим начином оснивају лакше српске породице. Ово је врло корисна установа и по наше Српство значајна, те би ју ваљало неговати и што више таквих друштава оснивати.

Млекарска задруга. Прошлог месеца основала се у Београду млекарска задруга на акције. Цел јој је да се бави млекарством у свима врстама и да своје задругаре и околину снаб- дева добрим и здравим млеком. Задруга нагло осваја друштво и изгледи су, да ће врло добро успевати.

Краљица румунска у књижевности Кармен Силва названа добила је 7. (19.) фебруара о. г.

почасну диплому свеучишта будимпештанског. Уз диплому је било и пропратно писмо на мађарском, латинском, француском и румунском језику, којим је то свеучиште изјавило тој крунисаној списатељици своје поштовање и одликовање.

Болница за сиротну децу. Врли родољуб српски др. Никола Петровић, управитељ позоришта и оснивач и управитељ дома за сиротну децу рад је да назида, поред овог дома, болницу за ту децу, те је издао за то позив на народ и народ се топло одзива том родољубивом покрету. Сам *Љуба Крмановић* поседник и познати добротвор из Београда, приложио је на то 3000 динара. Слава му!

Српско-Турско певачко друштво. У Цариграду су основали српски и турски ђаци заједничко певачко друштво под именом: „Невадовић.“

Јоца Савић, Србин из Ст. Бечеја, досадањи управитељ дворског позоришта у Минхену (Мо-накову) у Баварској прелази у Беч за управитеља дворског позоришта. Он је још као младић отишао у Немачку и предао се изучавању позоришне вештине, те је, ето, дотерао данас до највишег савршенства на том пољу. Па ипак ни у тако дугом одсуству из крила своје колевке (сад му може бити 50 година) није заборавио на своје порекло; он је ватрен Србин и за то се и пише и код Немаца *Јоца* а не *Јохан*, тек да задржи свој српски тип. Ми смо га затекли пре 25 година у Вајмару, па је још онда говорио српским језиком и ако тешко, да би радо дошао да гостује у Београд; али, канда, ни до данас није му се прилика указала. Можда ће из Беча моћи то лакше учинити.

ЧИТУЉА.

† **Милутин Гарашанин** посланик краљевине Србије у Паризу, члан кр. академије наука, упокојио се у Паризу а пренет је и погребен 26. фебруара о. г. у Београду уз велико саучешће народа и двора. Милутин Гарашанин био је дуже времена председник министарства и има великих заслуга за политични па и књижевни живот народни. Лака му била црна земља!

† **Марија Вукадиновићева** приправница сомборске учитељ школе. Добра и примерна ученица, искрена другарица, преминула је 9. феб. о. г. у својој 17. год. живота и тешко ожалостила родитеље, учитеље и другарице своје. Испратили су је до вечне куће сви приправници и опростили се тужаљкама при укопу приправници: Св. Радишин и Мих. П. Анокић. Вечна јој успомена!

† **Јулијана Јовановићна,** супруга негдашњег пароха путивачког Петра Јовановића, упокојила се у Земуну ноћу између 26. и 27. фебруара о. г. Она је са својим пок. мужем лепо и богоугодно живела, радили су и штедили од своје скромне плате и оставили народу 10.000 фор. за штинендије богословске, св. богородичној цркви у Земуну 2000 фор. и друге мање легате

пошто не имаше породе свога. Тако су постали народни добротвори, који ће се спомињати и славити, док траје Српства. Нека је лака црна земља овој добротворци!

† **Јосиф Јорговић** игуман манастира Златице, а пре Војловице и Базијаша, преминуо је 12. (24). марта о. г. Родом је из Вршца. Био је у три пута, и као цивилан човек и као калуђер биран за заступника на нашем народно-црквеном сабору. Кад је обудовио посветио се калуђерском чину, у коме је своје место достојно заступао и многим сиротану милостиву своју руку пружио. Он се међу првим калуђерима уписао за потпомажућег члана срп. учит. конвикта у Новом Саду. Лака му црна земља била!

† **Катарина уд. Димитријевићна,** мати пок. Мише Димитријевића, опростила се овог бедног живота 5. (17.) марта о. г. у својој 80. год. живота. Њу је све од смрти Мишине неговала па ево и сахранила добра снаха њена Ана уд. Димитријевић. Лака јој била црна земља!

† **Катарина удова Ковачевић** супруга пок. поп Јована Ковачевића из Сентомаша, упокојила се у 94. години живота свога. Беше узор родољубиве Српкиње и добре домаћице; народ ју је необично поштовао и љубио, што је и показао на оном многобројном и величанственом спроводу. Добротворна Задруга Српкиња у Сентомашу учествовала је корпоративно при овом спроводу своје најстарије чланице и у знак жалости своје одредила је неколико чланица да поред мртвачког одра држе воштанице те да овој честитој и доброј души осветле пут у вечност. Лака јој била црна земља!

Јаван рачун.

о добровољним прилозима на забави „Српске Женске Добротворне Задруге“ у Митровици држаној на св. Стевана 1897. г.

Приложено 54 фор. 50 нов., а приложише:

По 5 фор.: Сава Орловић игуман, Јелена Сретковића, Браћа Черих.

По 3 фор.: Д. В. Краус.

По 2 фор. 20 нов.: Симон Кајзер.

По 2 фор.: Илона Вајс, Ана уд. Јанковића, Ана Костића, Никола пл. Милекић инжињер, др. Милош Мојић, Ружица Панаотовића, Ђорђе Савић, Зорка Симуновића

По 1 фор. 70 нов.: Јосиф Инкеј.

По 1 фор. 40 нов.: Шандор Андори инжињер.

По 1 фор.: Адам Драгутиновић, Ивковић инжињер, Марија Јоановић, Пера Јовановић посластичар, Антон Ковач, Ђорђе Крестић, Влада Марковић, Јован С. Мијић, Манојло Панајотовић, Ђорђе Петровић, Сергије Попић игуман, Софија Живковићева.

По 90 нов.: Гаја Ковачевић.

По 60 нов.: Др. Јосиф Шолц.

По 50 нов.: Ђуро Бадовинац.

По 40 нов.: Ђорђе Грисбах.

По 30 нов.: Танасије Стојановић.

По 20 нов.: Н. Н., Н. Н. — По 10 нов.: Н. Н.
Свима гореозначеним прилагачима, изјављују
потписани најтоплију благодарност

У Митровици, 10. (22.) јануара 1898.

Благајкиња: Подпредседница:
Зорка Бороша. Ленка Мијић.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Приликом забаве, што ју је „Просветна Задру-
га Српкиња“ други дан Божића 1897. год. при-
редила, изволели су следећи гости добротворне
прилоге учинити:

По 19 ф. 40 н. г. Богдан Дунђерски из
Сентомаша.

По 5. фор. г. г. Гедеон Дунђерски, Пријатељ
женске Задруге из Сентомаша, и „kerületi hitel-
bank“ у С. Бечеју.

По 4 фор. 40 нов. г. г. Милош Гавански
бележник ст. бечејски, Јеврем Хорвацки и Младен
Гавански из Сентомаша.

По 4. фор. гђа Јулијана удова Јовановић.

По 3. фор. 80 н. Др. Игњаци Вајнбергер општ.
лекар

По 3 фор. г. г. Александар Бугарски из
Сегедина и Сава Јанковић из Сентомаша.

По 2 фор. 60 н. г. Др. Владан плем. Војно-
вић и Лацика Триполски.

По 2 фор. 40 н. г. Мирко Алексијевић из
Сентомаша.

По 2 фор. гђа Емилија Јоцић председница
и г. Др. Милан Поповић 1. општ. лекар.

По 1 фор. 80 н. г. Пауковић Отон.

По 1 фор. 50 н. г. Лаза Манојловић из Сен-
томаша.

По 1 фор. 20 н. гђа Катица Савић из Сен-
томаша, г. Др. Иван Влаховић, Лука Мравић и
Френкл Лајош.

По 1 фор. Даринка Ковачевић, Катица Д.
Поповић, Јован Степачов, Др. Паја Мартиновић,
Ђока Богдановић и Адолф Клајн. —

По 90 новч. Стојан Павловић.

По 80 новч. Н. Ивановић из Београда и
Пера Пекаровић. —

По 40 новч. Н. Еяглсман, Јосиф Гавански,
Антонин Освалд, Маришка удова Каракашевић,
Н. Бабин, Др. Терик Јожеф, Н. Полит апотекар,
Барањ Бела, Сеге Адолф, Вечеји Геза, Репчењи
Реже, и Н. Шкодник. По 20 н. Јован Михајловић.

Свега 97 фор. 40 новч.

На свима овим родољубивим даровима нека
изволе поштовани приложници и овим путем
примити највећу благодарност са ускликом:
„Живели!“ —

У Ст. Бечеју 2. фебруара 1898. године.

ОДБОР.

Јаван рачун

добровољним прилозима на селу са игранком
добротворне задруге Српкиња Карловкиња
приређене 14. (26.) фебруара 1898.

По 5 фор.: гђа Милева Гојковић, начелница
задруге. — По 4 ф. 50 нов.: г. Милутин Јакшић
проф. богословије.

По 2 фор.: гг. Марија Кнежевића, Јосим и
Жарко Живановић, Браћа Ханг, Јоца Станковић.

По 1 ф. 50 н.: гг. Богдан Новаковић из Па-
зове, Радивој Врховац, Петар Клисарић, Шандор
Чакић, Алекс. Деспотовић, Паја Марковић, Ка-
тица Меанцић, Иван Маширевић.

По 50 н.: гг. Олга Лазић, Драгиња Ђукић,
Лаза Обреновић, Милан Меанцић, Јован Ради-
војевић. Никола Игић, Душан Поповић, Јован
Симоновић-Чокић, Емил Бармат.

Свега дакле 30 ф. 50 н.

Осим овога управа српске манастирске штам-
парије имала је доброту као добровољни прилог
дати 300 ком. штампаних позивница на лепим
картонима.

Свима прилагачима нека је овим изречена
најтоплија благодарност од

Одбора

добротвор. задр. Српкиња Карловкиња.

ЈАВНА ЗАХВАЛА

Високо уважена гђа. Софија пл. Будаји пок-
лонила је 40 ф. Срп. доб. жен. задрузи у Ст.
Футогу, којој је председница, за успомену своје
прерано преминуле кћери а наше некадашње
врле чланице Тинке Михајловићке.

На овом дару, као и на ревномном заузимању
око наше задруге, нека је овде нашој честитој
председници најтоплија захвала изречена.

Ст. Футог, марта 1898.

Српска добротворна женска задруга у Ст. Футогу.

Пријатељи нашег листа.

И ове године стекао је наш лист четири одлична
пријатеља, који су претплатили за себе и још
по 2—3 примерка за друге, тако н. пр.

1. Гђа Савка Суботићка из Београда прет-
платила је за срп. осн. школу у Добринци (Срем)
и у Скопљу (Ст. Србија).

2. Гђа Кашинка ил. Јеремићка из В. Кикинде
претплатила је једну сироту ученицу на срп. виш.
дев. школи у Нов. Саду, за вишу женску школу
у Београду, вишу девој. школу у Сарајеву и
женску школу Божа Бошковића у Дубровнику.

3. Г. Богдан Рајковић учитељ у Тур Бечеју
за једну приправницу у Сомбору и две ученице
на срп. вишој девој. школи у Н. Саду.

4. Гђа Софија Димићка из Н. Сада претплатила
је за гђицу Мирославу Бошњаквићеву одавде.

Нека приме од нас и од одарених овим
топлу захвалу.

Урел.

САДРЖАЈ: Наша храна (по Г. Дамеу.) С. М. — Тужна зимо хоћеш једном проћи... Влад. М. Љуњевица. —
Паоло Монтегаза. „Уметност у склапању брака.“ Прер. Стеван Влајковић-Риђица. (Свршетак) — На мајчином гробу.
Даница Чакловић-Николић. — Дописи: Карловци. — Чортановци. — Радња добротворних задруга Српкиња Панчево.
— Вел. Кикинда. — Ст. Бечеј. — Белешке. — Листак. Дневник једне младе Српкињице. (Наставак.) — Ковчежић.
— Јаван рачун. — Јавна благодарност. — Јаван рачун. — Јавна захвалност. — Пријатељи нашег листа.